

ЛИТЕРАТУРА

БКГ — Беларуская кніжная графіка [Альбом] / Аўт.-склад. М. І. Ганчароў. Мінск: Беларусь, 1987. — 223 с.

Борозна, I — Баразна, М. Р. Маствацтва кнігі Беларусі XX стагоддзя / М. Р. Баразна. — Мінск: Беларусь, 2007. — 239 с.

Борозна 2 — Баразна, М. Р. Беларуская кніжная графіка 1960–1990-ых гадоў / М. Р. Баразна; Маст. Баразна, М. Р. — Мінск: БелЭН, 2001. — 208 с.: іл.

Каменский — Каменский, А. А. Романтический монтаж / А. А. Каменский. — М.: Сов. художник, 1989. — 334с.: ил.

Сидоров — Сидоров, А. А. Искусство книги / А. А. Сидоров. — М.: Дом печати, 1922. — 100 с.

Фаворский — Фаворский, В. А. Рассказы художника-гравера / В. А. Фаворский. — М.: Детгиз, 1965. — 106 с.

УДК 81'374

К. В. Багдановіч, студ. 2 курса ф-та ПiМ
Навук. кір. У. І. Куліковіч, заг. каф. РВТ,
(БДТУ, Мінск)

НАЗВЫ АСОБ ПА РЫСАХ ХАРАКТАРУ І ПАВОДЗІНАХ Ў СЛОЎНІКУ ЯНКІ СТАНКЕВІЧА

Уводзіны. Вялікалітоўска-расійскі слоўнік Я. Станкевіча (больш за 60 тысяч артыкулаў), быў апрацаваны і выдадзены пасля смерці аўтара яго сынам Ю. Станкевічам у Нью-Ёрку ў 1990 г. [1]. Выданне спалучае ў сабе рысы перакладнога і тлумачальнага слоўнікаў, прынцып пабудовы якога — гнездавы. Асноўная мэталексікаграфічнай працы — пазнаёміць шырокія колы беларусаў з багаццем беларускай нацыянальнай мовы, да якога, безумоўна, належаць і асабовыя назоўнікі, якія, паводле прызнання мовазнаўцаў, займаюць адно з цэнтральных месцаў у лексічнай сістэме мовы. Яны не толькі называюць асобу па нейкай прыкмете, але і адлюстроўваюць розныя накірункі паводзін і быцця чалавека, дакладна і глыбока раскрываюць нацыянальныя, сацыяльна-палітычныя і бытавыя паняцці і ўяўленні народа [2].

Задача артыкула — метадам суцэльнай выбаркі выявіць і прадставіць усе асабовыя назоўнікі, змешчаныя ў слоўніку

Я. Станкевіча на літару «А», якія адносяцца да назваў асоб па рысах харктару і паводзінах.

Асноўная частка. Усяго на літару «А» ў слоўніку было выяўлена 176 назоўнікаў, якія абазначаюць асобу. З іх 106 назоўнікаў мужчынскага роду (м. р.), 44 жаночага роду (ж. р.) і 26 — агульнага роду (агул. р.). Сярод іх самай шматлікай аказалася група найменняў асоб па рысах харктару, паводзінах (усяго 49 слоў). І гэта не дзіўна, бонайболыш часта пры называнні таго ці іншага чалавека мы выкарыстоўваем звесткі пра яго харктар, паводзіны.

Большасць слоў, якія адносяцца да абазначанай тэматычнай групы (27 лексічных адзінак) — гэта назоўнікі м. р.: абакульнік — ‘обманщик’; абязурнік — ‘шалун, озорник’; абдзірала — ‘беруцій или требуючій непомерной цэны, платы’; абібок — ‘лежебок, лентяй, лодырь’; абмоўца — ‘клеветник’; абротнік — ‘бездельник’; абрыйдак — ‘мерзавец’; абрыйднік — ‘мерзавец’; абузынік — ‘шалун’; агіднік — ‘гадкий, сквернасловец’; агрыйзньнік — ‘сварливый’; агўканынік — ‘клеветник, поноситель’; адраджэннец — ‘возрождённый мужчина’; адважнік — ‘смелчак’; акушэннец — ‘обманщик’; андзія — ‘пустомеля’; апяшэлы — ‘сконфуженны, озадаченный’; апрамётніца — ‘рэзвая, ветренная’; апрашчонік — ‘человек опростившийся’; апрыкронік — ‘надоедливый’; апрычонік — ‘любящий особенно от семьи лучшие кушанья, требующий особенного чего от общего стола’; апушчэннец — ‘неряха, небрежны, лентяй’; апушчэнік — ‘неряха, небрежны; распутный, развратный, ленивый’; асўднік — ‘любящий осуждать других’ ашавурак — ‘замухрышка’; ашукальнік — ‘обманщик’; ашчэрак — ‘зубоскал’; атрутнік — ‘отправитель, побранка на лентяя, на сварливого и вообще на надоедливого’; авантурнік — ‘авантюрист’.

Толькі да дзесяці лексем аўтар слоўніка падае суадносныя назоўнікі ж. р.: абрыйднік — абрыйдніца, абузынік — абузыніца, агіднік — агідніца, агрыйзньнік — агрыйзньніца, агўканынік — агўканыніца, адраджэннец — адраджэнка, апяшэлы — апяшэлая, апрычонік — апрычоніца, апушчэннец — апушчэнка, апушчэнік — апушчэніца, ашукальнік — ашукальніца.

Да назоўнікаў агул. р. адносяцца 18 слоў: абакула — ‘обманщик, -ица, преимущественно такие, которые в глаза обманывают, плут’; абрахала — ‘клеветник, поноситель’; абібока — ‘лентяй’; абрýда — ‘мерзавец, -вка, гадкое дитя’; абібочына — ‘лентяй, -ка’; абшчыпак — ‘шельма’; агіда — ‘отвратительный, -ная’; агурэнь — ‘апатичный, ленивый, грубиян, упрямец’; абуза — ‘человек

плохого или дурного поведения'; агрыза — 'сварливый, -вая, дурного нрава'; агрызак — 'сварливый, -вая, дурного нрава, тот, та, который, -ая огрызается, грубо отвечает'; айкала — 'стонущий без умолку, кричавший при всяком прикосновении, недотрога'; агура — 'лодырь'; акайна — 'бессовестный, нераскаянный, -ая'; аплытвуда — 'медлительный, неповоротливый и в то же время некрасивый'; апрысак — 'вспыльчивый, -вая'; аторва — 'сорванец, говорится в похвалу молодечества; удалой, -лая, проказник-ица'; ачамера — 'надоеда';

І толькі трэй назоўнікіаналізаванай групы адносяцца да ж. р., да якіх няма адпаведных слоў м. р.: агніньніца — 'бойкая, шустрая на что-либо'; ануча — 'женщина дурного поведения или неопрятная'; ашукалка — 'обманщица'.

Заключэнне. Ва ўмовах руска-беларускага білінгвізму, калі аўтары і рэдактары часцей выкарыстоўваюць рускую мову і з цяжкасцю падбіраюць патрэбны назоўнік, каб назваць чалавека, сабраны матэрыял можа стаць карысным дзеля захавання нацыянальнай адметнасці беларусаў падчас наймення асобаў паводле рысаў харектару і паводзінаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Беларусская мова: Энцыкл.=Беларус. Энцыкл. / пад рэд. А. Я. Міхневіча; рэдкал.: Б. І. Сачанка (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: БелЭн, 1994. — 655 с.
2. Белоусова, А. С. Русские имена существительные со значением лица: лексический класс и вопросы его словарного описания / А. С. Белоусова // Вопросы языкоzn. — 1981. — №3. — С. 71–84.

УДК 070:37

А. А. Богданова, магистр филол. н.
(БГТУ, г. Минск)

ПОНЯТИЕ МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ. СОВРЕМЕННЫЕ ТРАКТОВКИ

Несмотря на то что понятие «медиаобразование» впервые было сформулировано еще в 1973 году на совместном совещании сектора информации ЮНЕСКО и Международного совета по кино и телевидению, до сих пор ученые возвращаются к определению этого сложного междисциплинарного явления [1].